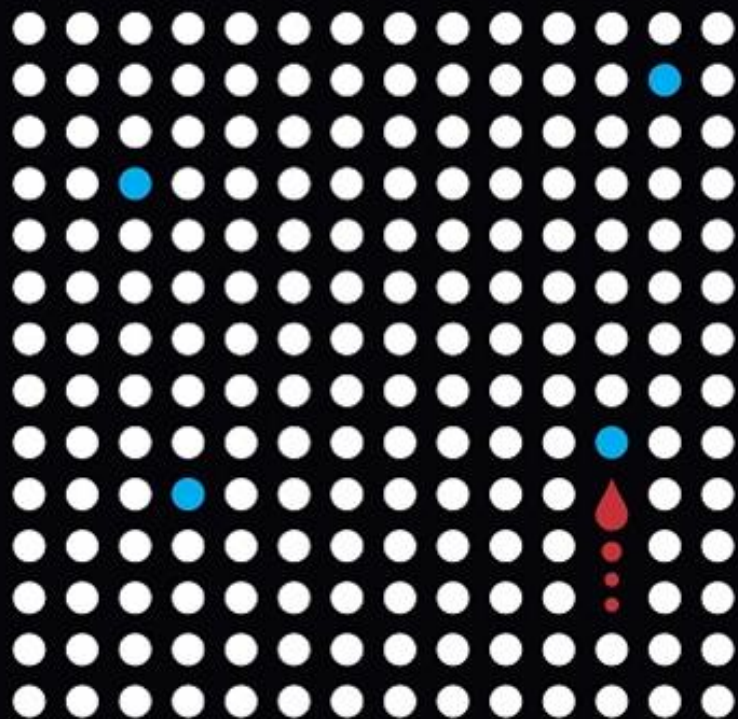

Teraz koniec z Tobą

Czarna Księga
Ofiar Przemocy Domowej
w Polsce
2021

Projekt Czarna Księga Ofiar Przemocy Domowej 2021 realizowany jest z dotacji Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

Raport.

Zespół Monitorujący
Warszawa, 26 października 2022 r.

Plan wystąpienia.

- **Dane z instytucji publicznych;**
- **Monitoring mediów;**
- **Zabójstwo suicydalne;**
- **Wnioski i rekomendacje.**

Raport.

**Dane z instytucji
publicznych – czyli
czego nie wiemy.**

Dane z Policji.

- Uzyskanie kompletnych danych o liczbie zabójstw popełnionych w danym roku, liczbie sprawców oraz pokrzywdzonych zabójstwami jest praktycznie niemożliwe.
- Dane pochodzą z postępowań zakończonych, trwają one długo (efekt przesunięcia statystycznego), odnotowuje się tylko tzw. przestępstwa stwierdzone (formalną decyzją), nie ma podziału na dokonane i usiłowane, nie obejmują czynów nieletnich, dotyczą konkretnych wybranych artykułów k.k.

Dane z sądów.

- Sądy gromadzą dane dotyczące przestępstw, w tym zabójstw dokonywanych wobec osób najbliższych (symbol „rodz.”).
- Przy zbrodni zabójstwa bądź też ciężkiego uszkodzenia ciała, **nie sposób jest ustalić liczby osób pokrzywdzonych, które straciły życie** na skutek popełnienia tychże przestępstw:
 - brak rozróżnienia na zabójstwa dokonane oraz usiłowane;
 - przesunięcie statystyczne;
 - brak sprawców zabójstw suicydalnych;
 - zmiana kwalifikacji prawnej czynu, np. na uszkodzenie ciała;
 - brak sprawców rozwiedzionych i niezamieszkujących, a także byłych „partnerów”.

Braki danych.

- Zwrócono się do **wszystkich prokuratur regionalnych**, a także do wskazanych prokuratur okręgowych, a nawet rejonowych.
- Pomimo posiadania przez poszczególne prokuratury informacji o prowadzonych przez siebie postępowaniach przygotowawczych, **nie są one w żaden sposób gromadzone i zapisywane** przy wykorzystaniu obowiązujących urządzeń ewidencyjnych.
- Zwrócono się do **Ministerstwa Zdrowia**, jednak w **ramach systemu ochrony zdrowia nie gromadzi się informacji dotyczących przemocy w rodzinie w kontekście ustalania przyczyn zgonu**.
- Dane z Komend Wojewódzkich Policji są niepełne, część komendantów dopowiadała, że **dane te są niedostępne lub że nie są gromadzone** (choć są w KSIP)

Statystyki policyjne 2021.

- Liczba zabójstw stwierdzonych (dokonanych i usiłowanych) - 680, w tym zabójstw popełnionych „na tle nieporozumień rodzinnych” - 125.
- Liczba osób pokrzywdzonych zabójstwami - 720, w tym „na tle nieporozumień rodzinnych” - 131.
- Pokrzywdzeni: Kobiety – 25,6% (40,5%); Mężczyźni – 73,8% (59,5%).

Statystyki sądowe.

- W przypadku przestępstwa zabójstwa i śmierci w wyniku ciężkiego uszkodzenia ciała, **pokrzywdzonymi najczęściej były kobiety** (niemal 54%), potem mężczyźni (niemal 40%) oraz dzieci (6,5%).
- **Sprawcy** to głównie **mężczyźni** – 89,5%.
- Odnotowano **154 osoby pokrzywdzone** w 2021 r. **Dokładna liczba** osób, które utraciły życie na skutek przemocy domowej w 2021 r. z ww. powodów, **nie jest wiadoma**.
- **Od 2017 r. rośnie liczba osób pokrzywdzonych** najcięższymi przestępstwami, najczęściej skutkującymi śmiercią osób najbliższych.

Dane z gminnych zespołów interdyscyplinarnych.

- Nawiązano kontakt z gminnymi **zespołami interdyscyplinarnymi** ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz **Wojewódzkimi Koordynatorami** Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Prośby o dane wysłano do **2477 adresów**.
- Pozyskano **27** wypełnionych metryczek, gdzie każda z nich odpowiadała dokładnie jednemu zdarzeniu.
- Otrzymano również odpowiedzi od **77** podmiotów o braku odnotowanych śmiertelnych zdarzeń.

Dane z gminnych zespołów interdyscyplinarnych.

- W **19** z 27 metryczek jako rodzaj czynu wskazano na **samobójstwo sprawcy**.
- W 2 z 27 przypadków zaznaczono usiłowanie zabójstwa,
- 3 przypadki dotyczyły zabójstwa: żony, męża oraz partnera.
- 1 przypadek dotyczył próby samobójczej osoby doznającej przemocy.
- W **11** przypadkach **była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”**. Sprawcami zdarzeń byli w przeważającej liczbie mężczyźni.

Raport.

Monitoring mediów.

Monitoring mediów.

- Z uwagi na brak innych danych należało sprawdzić, czy w doniesieniach medialnych pojawiły się wiadomości o zabójstwach, które miały miejsce między osobami bliskimi.
- Monitoring mediów dotyczył całego 2021 r. i dotyczył analizy wiadomości medialnych, najczęściej lokalnych w Internecie (bez informacji telewizyjnych i radiowych).
- Opracowano **ankietę badawczą** i na jej podstawie dokonywano opisu każdego zdarzenia.
- **Monitoring mediów** okazał się on **najskuteczniejszą z obranych metod badawczych**.
- Odnotowano **107 zdarzeń**, w których doszło do zabójstwa., w których pojawiło się **111 sprawców** i sprawczyń, a **śmierć** w wyniku ich działania **poniosło 119 osób pokrzywdzonych**.

Monitoring mediów.

Zastrzeżenia i trudności w analizie materiałów medialnych:

- brak możliwości dotarcia do wszystkich podobnych spraw i zapewne były zdarzenia, które nie zostały odnotowane w bazie,
- w wielu przypadkach nie udało się pozyskać szczegółowych informacji dotyczących: profili społecznych osób zaangażowanych w tragedie, motywacji zabójcy (domniemanie), etc.
- niepełne oraz często niepewne źródło informacji, w artykule pisanym kilka dni po zdarzeniu niewiele jest danych, bo szczegółowe informacje śledczy ustalają w trakcie postępowania przygotowawczego,
- materiały takie nie przeszły weryfikacji sądowej, opisywane były zatem domniemani sprawcy, których wina nie została potwierdzona w postępowaniu sądowym.

Monitoring mediów.

- Na **107 spraw**, zarejestrowano **111 sprawców** zabójstw związanych z przemocą w szeroko rozumianej rodzinie, w tym **32** kobiety i **79** mężczyzn.
- Sprawcy najczęściej działali samodzielnie
- Większość sprawców miała od 30 do 45 lat.
- Zdecydowana większość (2/3) mieszkała na wsi i w małych miastach poniżej 50.000 mieszkańców.
- Niewielka ich część była wcześniej karana.
- Sprawcy często popełniali czyny pod wpływem alkoholu (1/3).

Monitoring mediów.

- Na **107 spraw**, zarejestrowano **119 ofiar śmiertelnych**, w tym **74** kobiety i **45** mężczyzn.
- Najczęściej (91 przypadków) występowała jedna osoba pokrzywdzona, w 3 przypadkach 2 osoby i w 3 przypadkach 3 osoby poniosły śmierć jednocześnie.
- Większość pokrzywdzonych miała od 30 do 59 lat.
- Ponad połowa to małżonki/mążonkowie oraz partnerki/partnerzy, 7 osób to były partnerki. 18 rodziców, 17 dzieci (choć niekoniecznie dzieci sprawcy), 15 osób to inna relacja (ciocia, babcia, brat, etc.).

Raport.

Zabójstwa suicydalne.

Tarnów. Są wyniki sekcji zwłok czteroosobowej rodziny. W tle szokująca zbrodni domowa przemoc i pozew rozwodowy

Paweł Chwał 24 października 2022, 17:50

Zabójstwo suicydalne.

- W miejsce terminu *samobójstwo rozszerzone*, proponujemy określenie: ***zabójstwo suicydalne***.
- Ze **107** wszystkich przypadków, jakie przeanalizowano w projekcie, **16** to **zabójstwa suicydalne**.

Wyróżniliśmy dwie kategorie **zabójstw suicydalnych**:

- zabójstwa dokonane przez matki, które najpierw dokonują zabójstwa dzieci, a następnie popełniają samobójstwo,
- zabójstwa dokonane przez mężczyzn, którzy najpierw dokonują zabójstwa partnerki, a następnie popełniają samobójstwo.

Dlaczego zmiana terminu na ***zabójstwo suicydalne?***

- Dotychczasowy termin: *samobójstwo rozszerzone*:
 - pomija zupełnie perspektywę osób pokrzywdzonych, których śmierć poprzedza akt samobójczy (suicydalny),
 - kładzie nacisk na skutki, jakie przemoc ma dla sprawcy (samobójstwo), a nie dla osób, które jej doznają (zabójstwo ze strony sprawcy),
 - Jest bardziej neutralnym określeniem aniżeli „zabójstwo” i pomija prawdziwą istotę czynu: zabójstwo (zabójstwa).
- Przymiotnik „suicydalny” pochodzi z terminologii medycznej, w której oznacza tyle co samobójczy. W ten sposób łączy się zamiar zabójstwa z nierozdzielalną z nim wolą samobójstwa dokonaną bezpośrednio po nim.

Zabójstwo suicydalne.

wskazuje przede wszystkim na fakt popełnienia zabójstwa, po którym sprawca popełnia samobójstwo.

Jest to zatem rodzaj zabójstwa, a nie rodzaj samobójstwa, na co wskazuje krytykowane określenie *samobójstwo rozszerzone*.

Raport.

Wnioski i rekomendacje.

Wnioski.

- Na podstawie obecnie gromadzonych w Polsce danych **nie ma możliwości ustalenia ile osób rocznie traci życie** na skutek działania sprawców przemocy w rodzinie.
- Danych takich **nie posiadają** ani Policja, ani prokuratury, ani sądy, ani system dokumentacji medycznych i aktów zgonu, ani system przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ani żaden z systemów monitorowania problemów społecznych, który znajduje odzwierciedlenie w danych zbieranych przez Główny Urząd Statystyczny.
- **Jedynym** dostępnym (choć w sposób oczywisty niepełnym) **źródłem informacji są media**.

Rekomendacje.

1. **Rekomendacja pierwsza** – dla systemu gromadzenia statystyk krajowych
 - Uzupełnienie statystyk policyjnych, w tym przekazywanych do Eurostatu, prokuratorskich i sądowych o dane dotyczące śmiertelnych zdarzeń związanych z przemocą domową, w tym śmierci osób pokrzywdzonych, a także zabójstw suicydalnych;
 - Statystyki medyczne - w nowym formularzu aktu zgonu, który ma wejść w życie od 1 stycznia 2023 r., powinno się znaleźć okienko do zaznaczania związku śmierci z przemocą w rodzinie.

Rekomendacje.

2. Rekomendacja druga – dla systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- Zmiana w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 7 ust. 1:
 1. Do zadań wojewody należy w szczególności (...):
 - 2) monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie;dodaje się pkt 2a w brzmieniu:
„gromadzenie informacji o śmiertelnych przypadkach związanych z przemocą domową”;

Rekomendacje.

- Zmiana w rozporządzeniu w sprawie procedury „Niebieskie Karty”:

§ 18.1. Zakończenie procedury następuje w przypadku:

- 1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Dodaje się punkt 3 w brzmieniu:

„3) śmierci jednej z osób w rodzinie objętej procedurą powiązanej ze skutkami stosowania przemocy.”;

Rekomendacje.

- Sprawozdawczość w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

Dołączyć do obecnego lub przyszłego Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie **obowiązek raportowania** przez poszczególne resorty danych dotyczących **liczby zabójstw w związku z przemocą lub w wyniku występowania przemocy w rodzinie.**

Rekomendacje.

3. Rekomendacja trzecia – Domestic Homicide Review

Wprowadzenie procedury gromadzenia informacji o każdym podejrzeniu zgonu w wyniku przemocy domowej w celu zapobiegania przyszłym przypadkom poprzez uszczelnianie systemu ochrony ofiar przemocy domowej. Procedura znana w wielu krajach jako Domestic Homicide Review.

Rekomendacje.

4. Rekomendacja czwarta – Obserwatorium ds. Przemocy Domowej

Utworzenie w Polsce Obserwatorium ds. Przemocy Domowej, które powinno w sposób systematyczny i konsekwentny metodologicznie zbierać różne dane związane ze zjawiskiem przemocy domowej – monitorować skalę i specyfikę zjawiska, dane dotyczące interwencji różnych służb w związku z przemocą w rodzinie oraz dokumentować zdarzenia ze skutkiem śmiertelnym.

Rekomendacje.

5. Rekomendacja piąta – dla Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Rada Mediów Narodowych powinna wydać rekomendacje w sprawie sposobu opisywania drastycznych zdarzeń związanych z przemocą domową. Każdy taki materiał powinien być m.in. opatrzony informacją o sposobie reagowania na przemoc domową i możliwościach skorzystania z pomocy poradni telefonicznych dedykowanych temu problemowi.

Raport.

Koniec.

Autorki i Autorzy projektu:

dr hab. Beata Gruszczyńska, dr hab. Witold Klaus, dr hab. Dagmara Woźniakowska-Fajst,
dr Grzegorz Wrona, dr Magdalena Grzyb, dr Michał Lewoc, Renata Durda, Paulina
Szczupaczyńska.

Projekt Czarna Księga Ofiar Przemocy Domowej 2021 realizowany jest z dotacji Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.